

STAROSTWO POWIATOWE W JĘDRZEJOWIE
WYDZIAŁ OCHRONY ŚRODOWISKA, ROLNICTWA I

INFORMACJA O STANIE ROLNICTWA
W POWIECIE JĘDRZEJOWSKIM
– 2023 ROK

październik 2023r.

SPIS TREŚCI:

I. Ogólna charakterystyka powiatu jędrzejowskiego	3
II. Rolnicza charakterystyka powiatu	3
1. Jakość gleb	3
2. Użytkowanie gruntów	5
3. Struktura zasiewów i plony upraw	6
III. Pogłowie i obsada zwierząt gospodarskich	10
IV. Struktura obszarowa gospodarstw	15
V. Działania pomocowe dla rolników.....	16
1. Dopłaty dla rolników	17
2. Zwrot podatku akcyzowego	19
3. Program azotanowy	20
4. Dofinansowania do wapnowania gleb	21
VI. Leśnictwo	21
VII. Podsumowanie	28
Literatura	29
Spis tabel	29
Spis wykresów	29

I. Ogólna charakterystyka powiatu jędrzejowskiego

Powiat jędrzejowski położony jest w południowo-zachodniej części województwa świętokrzyskiego. Na południu rozciąga się pas wyżyn, a na północy pasmo Gór Świętokrzyskich, z których w najbliższym sąsiedztwie znajdują się: na południowym-zachodzie Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, natomiast na południowym-wschodzie Wyżyna Kielecko-Sandomierska.

Krajobraz powiatu jest bardzo zróżnicowany. W południowej części dominują wzgórza Garbu Wodzisławskiego, z dużym udziałem obszarów leśnych, natomiast północną część powiatu zajmuje Płaskowyż Jędrzejowski, charakteryzujący się wydłużonymi, łagodnie zaokrąglonymi wzgórzami.

Powiat jędrzejowski zajmuje powierzchnię 125 696 ha i tym samym zajmuje drugie miejsce wśród powiatów województwa świętokrzyskiego pod względem wielkości powierzchni (10,75% całkowitej powierzchni). W skali kraju zajmuje 0,4% powierzchni.

Na powiat jędrzejowski składa się 9 gmin:

- Gmina Imielno
- Gmina Jędrzejów
- Gmina Małogoszcz
- Gmina Nagłowice
- Gmina Oksa
- Gmina Sędziszów
- Gmina Słupia Jędrzejowska
- Gmina Sobków
- Gmina Wodzisław

II. Rolnicza charakterystyka powiatu

Powiat jędrzejowski jest to region o charakterze typowo rolniczym, 75,1% powierzchni zajmują grunty rolne, natomiast grunty orne stanowią 60,0% całej powierzchni. Uprawa roli jest podstawową gałęzią gospodarki dla wielu gmin. W rolnictwie obok produkcji roślinnej dużą rolę odgrywa produkcja zwierzęca, głównie trzody chlewnej, bydła i drobiu.

1. Jakość gleb

Na terenie powiatu jędrzejowskiego przeważają gleby rodzaju rędziny i bielice. Rędziny o kompleksach od pszennego dobrego kl IIIa do IVb oraz żytniego dobrego kl IVa do IVb - występują w południowej i środkowej części powiatu. W części północnej występują natomiast bielice o kompleksach żytnich dobrych kl IVa do IVb oraz żytnich najsłabszych kl V do VI.

Charakterystykę gleb w poszczególnych gminach powiatu przedstawia tabela 1.

Tab. 1 Zestawienie jakości gleb powiatu – wg klas bonitacyjnych [Źródło: ŚODR Modliszewice PZD Jędrzejów]

UR – użytki rolne

GO – grunty orne

UZ – użytki zielone

Lp	Gmina	UR	Klasy gleb w [ha]										Wskaźnik bonitacyjny
			I	II	III	III a	III b	IV	IV a	IV b	V	VI	
1.	Imielno	GO	9	43		584	1257		1757	914	1462	592	0,78
		UZ		5	113			493		0	587	188	0,78
2.	Jędrzejów	GO		41		1537	2512		3570	3471	1490	889	0,97
		UZ			409			692		0	188	77	0,72
3.	Małogoszcz	GO		2		7	661		1013	905	1643	1901	0,57
		UZ		15	222			716		0	852	354	0,53
4.	Nagłowice	GO		36		991	1059		1630	1537	979	982	0,71
		UZ			5			398		0	242	123	0,48
5.	Oksa	GO		32		452	286		1135	760	917	1070	0,60
		UZ								0	296	1144	0,21
6.	Sędziszów	GO		69		1070	1272		1907	2257	1605	1758	0,80
		UZ		16	89			410		0	349	98	0,58
7.	Słupia J.	GO		46		732	991		1960	1726	1242	553	0,86
		UZ			55			206		0	458	512	0,36
8.	Sobków	GO		10		75	340		1018	2344	2345	1913	0,46
		UZ			418			675		0	684	274	0,69
9.	Wodzisław	GO	8	234	0	3196	2757		3327	1857	1205	523	1,01
		UZ		23	92			495		0	272	123	0,80
Ogółem powiat			17	572	1403	8644	11135	4085	17317	15771	16816	13074	

2. Użytkowanie gruntów

Tab. 2 Zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów (stan na dzień 01.01.2023r.)

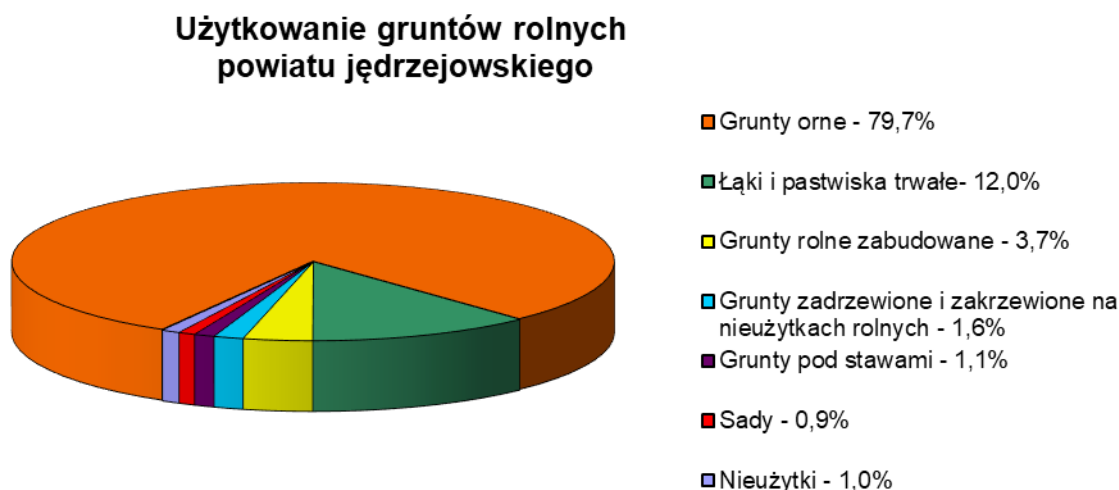
[Źródło: Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie]

Lp.	Gmina	Pow. ogólna gruntów [ha]	Grunty rolne [ha]							
			RAZEM	Grunty orne	Łąki i pastwiska trwałe	Sady	Grunty pod stawami i rowami	Grunty rolne zabudowane	Grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	Nie użytki
1.	Imielno	10102	8544	6428	1249	55	52	255	225	280
2.	Jędrzejów (m) (g)	1137	605	493	30	14	1	61	2	4
		21525	15066	12686	1221	176	136	638	123	86
		22662	15671	13179	1251	190	137	699	125	90
3.	Małogoszcz (m) (g)	968	699	618	16	13	0	51	0	1
		13637	8944	6195	1911	25	120	353	264	76
		14603	9643	6813	1927	38	120	404	264	77
4.	Nagłowice	11729	8531	6967	740	84	162	312	212	54
5.	Oksa	9072	6894	4759	1352	27	246	251	155	104
6.	Sędziszów (m) (g)	792	520	372	60	18	3	56	5	6
		13773	10787	9169	845	108	75	410	136	44
		14565	11 307	9 541	905	126	78	466	141	50
7.	Słupia J.	10842	8995	7337	990	76	84	352	72	84
8.	Sobków	14431	10146	7440	1900	105	113	316	140	132
9.	Wodzisław (m) (g)	794	607	530	22	21	2	25	5	2
		16895	14019	12240	907	142	85	446	148	51
		17689	14626	12770	929	163	87	471	153	53
Ogółem powiat		125696	94357	75234	11243	864	1079	3526	1487	924

Powiat jędrzejowski to region typowo rolniczy. Grunty rolne stanowi 94357 ha. Grunty orne zajmują 79,7% powierzchni gruntów rolnych. Pozostałą część powierzchni gruntów rolnych stanowią: łąki i pastwiska trwałe – 12,0%, grunty rolne zabudowane – 3,7% , grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych – 1,6%, grunty pod stawami i rowami – 1,1%, sady – 0,9% oraz nieużytki – 1,0%.

Powyższe dane przedstawiono na wykresie 1.

Wykres 1

3. Struktura zasiewów i plony upraw

W strukturze zasiewów w powiecie jędrzejowskim ok 70% stanowią zboża. W ostatnich latach pojawiają się gospodarstwa, które wprowadzają do swojej produkcji alternatywne uprawy, takie jak np. uprawy jagodowe, uprawy ziół. Największe plantacje borówki znajdują się na terenie gminy Sobków (ponad 4 ha) oraz gminy Wodzisław (ponad 2 ha). Natomiast największe plantacje ziół tj. mięty, melisy i lawendy występują na terenie gminy Wodzisław (łącznie ponad 49 ha); ostropest uprawiany jest w gminie Sobków (ponad 20ha) oraz w gminach Imielno, Nagłowice, Oksa, Sędziszów.

Tabela 3 przedstawia powierzchnie wybranych upraw w 2023 roku w powiecie jędrzejowskim.

Tab. 3 Struktura zasiewów

[Źródło: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa]

Gmina	Uprawy [ha]														
	jęczmień jary	jęczmień ozimy	pszenica jara	pszenica ozima	pszenżyto jare	pszenżyto ozime	żyto jare	żyto ozime	rzepak	gorczyca	kukurydza	burak ćwikłowy	burak pastewny	cebula	czosnek
Imielno	734,94	411,44	82,73	1729,84	9,44	821	4,45	224,79	624,59	3,04	105,18	0,54	0,29		
Jędrzejów	1223,16	912,71	106,83	3888,35	36,57	1522,79	4,11	428,7	1364,10	51,46	389,31	0,01	0,68	1,58	0,18
Małogoszcz	334,62	38,82	65,94	674,05	27,5	1071,98	3,71	350,44	137,94	36,58	276,98		0,16		
Nagłowice	530,15	257,72	67,75	2074,03	20,32	790,67	0,78	303,55	722,44	68,59	194,65		0,33	1,01	
Oksa	143,87	34,26	31,25	503,14	16,04	1083,06	3,84	382,8	61,75	14,41	388,37			0,64	
Sędziszów	626,93	270,51	211,16	2530,84	28,76	992,98	2,86	263,1	942,95	24,3	469,02		0,03	0,05	
Słupia	287,39	161,6	87,92	2734,00	15,64	774,44	1,11	284,28	641,14	2,48	698,83	0,07	0,17	0,8	0,06
Sobków	655,79	538,95	37,89	1632,67	9,88	928,01		268,65	478,81	27,77	312,42		0,01	0,01	
Wodzisław	1257,05	595,97	199,06	4430,28	51,73	927,78	1,86	92,42	1780,83	10,75	556,03	10,45	30,45	26,95	
Razem	5793,90	3221,98	890,53	20197,20	215,88	8912,71	22,72	2598,73	67540,55	239,38	3390,79	11,07	32,12	31,04	0,24

Gmina	Uprawy [ha]														
	marchew	pietruszk	ziemniak	groch	gryka	lucerna	łubin	aronia	borówka	lawenda	len	mięta	melisa	ostrop	słonecznik
Imielno	1,78	82,84	60,36	84,5	6,15	81,39	46,67	0,09					1,18	6,71	2,82
Jędrzejów	1,96	72,12	77,28	145,09	18,08	62,99	79,5	0,78				0,97	3,04		4,32
Małogoszcz		0,98	50,17	51,91	34,6	126,06	95,71	3,25	0,09						3,0
Nagłowice	0,02	9,93	40,02	189,93	16,73	45,16	204,36							1,04	3,92
Oksa	0,03		35,95	71,64	12,33	51,56	131,7	0,99			0,43			2,31	2,49
Sędziszów	2,81	29,97	52,33	235,79	9,03	139,29	86,01			0,11				5,35	94,16
Słupia	1,28	0,44	73,4	255,91	8,38	77,35	42,89		0,28						13,01
Sobków	0,02	1,5	45,75	78,39	24,35	86,24	108,8	0,26	4,65		3,7			20,4	14,63
Wodzisław	35,49	447,3	88,19	228,07	6,54	120,31	15,19	0,14	2,1	1,58	2,27	28,68	18,86		17,45
Razem	43,39	645,08	523,45	1341,23	136,19	790,35	810,83	5,51	7,12	1,69	6,4	29,65	23,08	35,81	155,8

Wielkość plonów w kraju

[Źródło: Główny Urząd Statystyczny]

Wyniki wstępnego szacunku produkcji głównych upraw rolnych i ogrodnich w 2023r. przedstawiają się następująco:

- zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wstępnie szacuje się na około 25,9 mln ton, tj. o około 4% mniej od zbiorów ubiegłorocznych,
- zbiory rzepaku i rzepiku ocenia się na około 3,6 mln ton, tj. o około 1% więcej od zbiorów ubiegłorocznych,
- produkcję warzyw gruntowych ocenia się na około 3,9 mln ton, tj. na poziomie niższym o 3% w porównaniu do roku ubiegłego,
- szacuje się, że zbiory owoców z drzew będą o 9% niższe od ubiegłorocznych i wyniosą ponad 4,3 mln ton,
- produkcję owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych szacuje się na niemal 592 tys. ton, czyli o 1% więcej od zbiorów w 2022r.

Korzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w bieżącym roku miały przede wszystkim:

- przeprowadzenie siewów zbóż i rzepaku w optymalnych terminach agrotechnicznych,
- dobre wyrośnięcie i rozkrzewienie roślin ozimych jesienią 2022r.,
- dobre przezimowanie upraw.

Niekorzystnie natomiast wpłynęły:

- chłodne dni w kwietniu i pierwszej połowie maja ze spadkami temperatury powietrza przy gruncie, hamujące wzrost i rozwój roślin,
- wiosenny niedobór opadów deszczu, powodujący nadmierne przesuszenie gleby,
- lokalnie występujące w czerwcu, lipcu i sierpniu ekstremalne zjawiska klimatyczne, tj. burze, gradobicia i nawałnice połączone z silny wiatrem.

Wielkość plonów w powiecie jędrzejowskim

Wielkość plonów uzależniona jest od wielu czynników m.in. warunków pogodowych, rodzaju gleb, jakości i rodzaju stosowanego materiału siewnego, sposobu nawożenia oraz ochrony chemicznej roślin, stopnia zmechanizowania gospodarstwa i jego powierzchni.

Z informacji uzyskanych od rolników z terenu powiatu jędrzejowskiego wynika, że tegoroczne plony są wyższe niż w roku poprzednim. Jednak ze względu na obfite opady deszczu w miesiącach letnich, jakość plonów zbóż jest znacznie niższa niż plonów ubiegłorocznych. W pszenicy notowany jest niski poziom białka, zwłaszcza na glebach lżejszych. W 2023 roku uzyskano w powiecie jędrzejowskim następujące plony w uprawie zbóż ozimych – jęczmień ozimy ok 7,2 t/ha, pszenica ozima ok 6,8 t/ha, pszenżyto ozime ok 6,7 t/ha, w uprawie zbóż jarych – jęczmień jary ok 3,9 t/ha, pszenica jara ok 4,0 t/ha. Średni plon w gospodarstwach powiatu w latach 2022 i 2023 zestawiono w tab. 4.

Tab. 4 Średni plon w gospodarstwach rolnych powiatu jędrzejowskiego w latach 2022 i 2023.
[Źródło: Informacje uzyskane od rolników z terenu powiatu jędrzejowskiego]

Lp.	Gatunek	Średni plon ogółem [t/ha]	
		2022 rok	2023 rok
1.	pszenica jara	4,4	4,0
2.	pszenica ozima	6,1	6,8
3.	jęczmień jary	4,9	3,9
4.	jęczmień ozimy	6,2	7,2
5.	żyto ozime	4,0	4,3
6.	pszenżyto ozime	6,0	6,7
7.	owies	3,1	2,9
8.	rzepak	3,5	3,9

Średni plon w gospodarstwach rolnych z uwzględnieniem powierzchni gospodarstwa przedstawia tabela 5.

Tab. 5 Średni plon w gospodarstwach rolnych z uwzględnieniem powierzchni gospodarstwa
[Źródło: Informacje uzyskane od rolników z terenu powiatu jędrzejowskiego]

Lp.	Gatunek	Średni plon [t/ha] w gospodarstwach rolnych o powierzchni			Średni plon ogółem [t/ha]
		0,1-10 ha	10-50 ha	pow. 50 ha	
1.	pszenica jara	3,5	4,2	4,4	4,0
2.	pszenica ozima	6,0	7,0	7,4	6,8
3.	jęczmień jary	3,5	4,0	4,4	3,9
4.	jęczmień ozimy	6,0	7,5	8,2	7,2
5.	żyto ozime	3,3	4,4	5,3	4,3
6.	pszenżyto ozime	5,7	7,0	7,5	6,7
7.	owies	2,5	3,0	3,2	2,9
8.	rzepak	3,6	3,9	4,1	3,9

W gospodarstwach małych o powierzchni do 10 ha, plony są niższe, niż w gospodarstwach średnich (do 50 ha) i dużych gospodarstwach o powierzchni powyżej 50 ha. Taką tendencję obserwuje się od kilku lat. Wynika to z poprawy technologii produkcji, agrotechniki oraz stosowanych odmian roślin. Jakość płodów rolnych znacząco wzrasta zwłaszcza w większych gospodarstwach. Gospodarstwa niskotowarowe uzyskują małą wydajność i jakość produkcji, a ich znaczenie na rynku maleje.

Ceny skupu zbóż w powiecie jędrzejowskim przedstawia tabela 6

Tab. 6 Ceny skupu zbóż (brutto) w powiecie jędrzejowskim

[Źródło: Świętokrzyska Izba Rolnicza]

Lp.	Rodzaj zboża	Cena [zł/t]	
		IV kwartał 2022r.	październik 2023r.
1.	pszenica paszowa	1389,97	740,00
2.	jęczmień	1231,45	674,00
3.	Żyto	1000,00	550,00
4.	pszenżyto	1205,11	652,00
5.	kukurydza sucha	846,67	825,00
6.	rzepak	1800,00	1812,00

Ceny skupu słomy w powiecie jędrzejowskim przedstawia tabela 7.

Tab. 7 Ceny skupu słomy w powiecie jędrzejowskim

[Źródło: firma Bro-Eko Łukasz Bronkowski Skup Słomy]

Cena netto	
2022r.	2023r.
120 zł/t	250 zł/t

Sadownictwo w kraju

[Źródło: Główny Urząd Statystyczny]

Główny Urząd Statystyczny w bieżącym sezonie przewidywał niższe plonowanie większości gatunków owoców z drzew i krzewów. Zbiory owoców są oceniane na ponad 4,3 mln ton, tj. o 9% mniej w porównaniu do produkcji z roku poprzedniego.

Zbiory z sadów jabłoniowych zostały wstępnie oszacowane na ok 3,9 mln t, tj. o ok 9% mniej niż wyniosła produkcja w roku ubiegłym. Istotny spadek plonowania, jest uwarunkowany wysileniem drzew w poprzednim sezonie oraz niesprzyjającymi warunkami pogodowymi w obecnym. Ocenia się, że wielkość produkcji gruszek w sadach jest zbliżona do poziomu z poprzedniego roku i wyniesie ok 80 tys. ton. Produkcja wiśni w 2023r. będzie o 8% mniejsza niż przed rokiem i wyniesie ok 168 tys. ton, a czereśni obniży się o 4% do 73,3 tys. ton.

Sadownictwo w powiecie

W powiecie jędrzejowskim sady występują na powierzchni 864 ha, co stanowi jedynie 0,9% powierzchni gruntów rolnych. Należy jednak zaznaczyć, że powierzchnia ta obejmuje w większej części małe sady przydomowe.

W ostatnich latach obserwuje się, iż duże sady towarowe są likwidowane. Związane jest to z tym, że opłacalność produkcji nie jest zadowalająca. Wysokie koszty produkcji, brak ludzi chętnych do pracy w sadownictwie, wpływają na to, że wielu plantatorów z terenu powiatu podejmuje decyzje o przebranzowieniu.

Średnie ceny produktów ogrodnich na targowiskach powiatu jędrzejowskiego przedstawia tabela 8.

Tab. 8 Średnie ceny produktów ogrodnich na targowiskach

[Źródło: Świętokrzyska Izba Rolnicza]

Lp.	Rodzaj owoców	Rok	
		IV kwartał 2022r.	październik 2023r.
1.	gruszka	4,67-5,33 zł/kg	4,50-6,00 zł/kg
2.	jabłko	2,50-3,50 zł/kg	2,50-4,50 zł/kg
3.	śliwka	3,00-5,00 zł/kg	4,00-6,00 zł/kg

I. Pogłowie i obsada zwierząt gospodarskich

W powiecie jędrzejowskim produkcja zwierzęca jest zróżnicowana pod względem gatunków. Dominującymi gatunkami zwierząt utrzymywanych w gospodarstwach są trzoda chlewna oraz bydło mleczne. Produkcja trzody chlewnej, stanowi 72,5% całej produkcji. Produkcja bydła wynosi 26,9%, natomiast owce i kozy stanowią łącznie 0,6% całej produkcji zwierzęcej.

Pogłowie i obsadę zwierząt gospodarskich przedstawiono w tabeli 9.

Tab. 9 Pogłowie i obsada zwierząt gospodarskich w powiecie jędrzejowskim
[Źródło: ARiMR BP w Jędrzejowie]

Lp.	Gmina	Trzoda chlewna [szt.]				Bydło [szt.]				Owce [szt.]				Inne (kozy) [szt.]			
		2020r	2021r	2022r	2023r.	2020r	2021r	2022r	2023r	2020r	2021r	2022r	2023r	2020r	2021r	2022r	2023r.
1.	Imielno	19658	16722	18238	17698	2405	2166	2268	2333	29	50	52	62	15	17	21	26
2.	Jędrzejów	38514	32273	29961	25406	4473	4107	4343	4130	4	1	1	8	41	37	44	39
3.	Małogoszcz	343	377	149	154	2890	2724	2805	2717	20	12	7	13	6	4	4	1
4.	Nagłowice	4516	3999	3826	3552	1803	1675	1542	1447	0	0	0	0	7	12	18	16
5.	Oksa	652	615	324	328	4277	4065	3909	3850	112	91	93	53	4	4	4	4
6.	Sędziszów	3024	2356	2435	2573	2055	1926	1945	1853	0	0	0	0	17	21	27	20
7.	Słupia J.	2490	2548	2539	2453	4833	4653	4784	4597	59	55	0	0	4	4	4	7
8.	Sobków	5344	4515	3388	2891	1526	1418	1439	1355	184	165	158	190	6	7	7	3
9.	Wodzisław	15515	10891	12377	12787	3149	3008	3015	2967	138	142	87	37	40	37	38	40
Ogółem powiat		90056	74296	73237	67842	27411	25742	26050	25249	546	515	398	368	140	143	167	156

Procentowy udział obsady zwierząt gospodarskich w powiecie jędrzejowskim przedstawiono na wykresie 2 (poza drobiem).

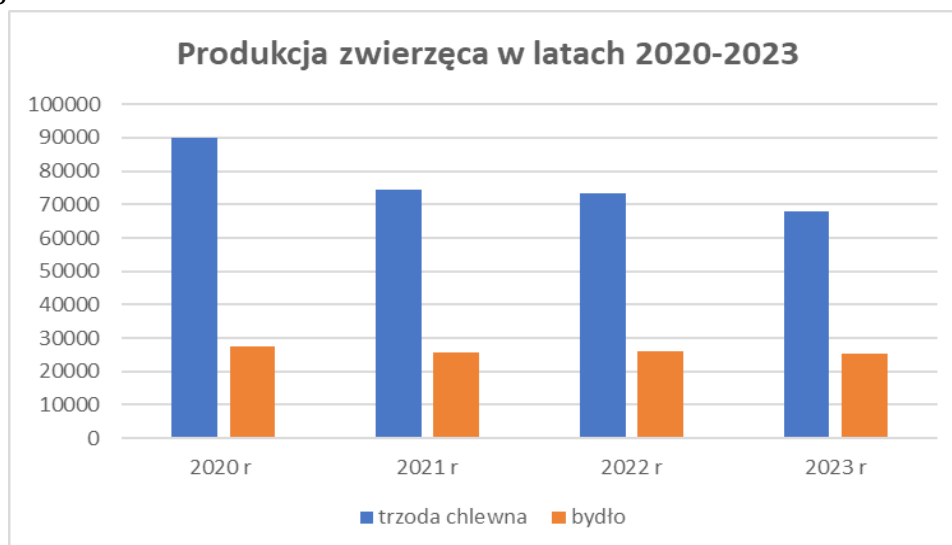
Wykres 2

**Udział procentowy obsady zwierząt gospodarskich
(poza drobiem)**

W ciągu ostatnich lat obserwuje się duży spadek produkcji trzody chlewnej i bydła. Największy spadek produkcji trzody chlewnej notowany był w latach 2020-2021. Wówczas produkcja trzody zmniejszyła się aż o 17,5%. Natomiast w latach 2022-2023 spadek produkcji wyniósł 7,4%. Produkcja bydła zmniejszyła się w porównaniu do roku 2022 o 3,1%. Tendencje spadkowe produkcji zwierzęcej przedstawia wykres 3.

Wykres 3

W naszym powiecie rozwija się również chów drobiu. W produkcji drobiu dominują brojlery kurze, kaczki, gęsi oraz indyki. Obecnie liczba producentów drobiu wynosi 108 hodowców. Produkcja drobiu z roku na rok zmniejsza się. Największy spadek notowany był w latach 2019-2020. Produkcja drobiu zmniejszyła się wówczas o ok 10%. W kolejnych latach spadek produkcji był znacznie mniejszy. Rodzaj i wielkość produkcji drobiu przedstawia tabela 10.

Tab. 10 Rodzaj i wielkość produkcji drobiu w powiecie jędrzejewskim

[Źródło: Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Jędrzejowie]

Lp.	Rodzaj drobiu	Rok	Liczba hodowców	Produkcja roczna [szt./rok]
1.	brojler kurzy	2019	79	18184 666
		2020	87	16427 176
		2021	76	15425 361
		2022	72	16249 278
		31.08.2023	79	8919 970
2.	kaczka	2019	8	70 700
		2020	8	60 800
		2021	8	105 430
		2022	7	88 900
		31.08.2023	8	62 800
3.	gęś	2019	30	220 529
		2020	33	88 330
		2021	19	29 200
		2022	18	18 900
		31.08.2023	18	24 480
4.	indyk	2019	3	69 120
		2020	3	64 300
		2021	3	13 840
		2022	3	66 250
		31.08.2023	3	46 645
RAZEM		2019	120	18545 015
		2020	131	16640 606
		2021	106	16522 831
		2022	100	16423 328
		31.08.2023	108	9053 895

Na tak duży spadek w ostatnich latach, produkcji zwierzęcej ma wpływ kilka czynników, m.in.:

- wprowadzenie w 2022 roku na terenie wszystkich gmin powiatu stref objętych ograniczeniami w związku z ASF (spadek produkcji trzody chlewnej),
- wzrost kosztów produkcji,
- zmiana preferencji żywieniowych mieszkańców,
- proces starzenia się użytkowników gospodarstw rolnych. Średni wiek rolnika w województwie świętokrzyskim w ostatnich dziesięciu latach, wzrósł o 2,5 roku, i wynosi 51 lat.

Ceny skupu żywca przedstawia tabela 11.

Tab. 11 Ceny skupu żywca w powiecie jędrzejowskim

[Źródło: Świętokrzyska Izba Rolnicza]

Rodzaj żywca	Cena brutto [zł/kg]	
	IV kwartał 2022r.	październik 2023r.
tucznik fermowy	8,07	8,80
brojler kurzy	6,70	4,75
jałówka	10,33-12,67	10,00-12,50
maciora	4,50	4,00-6,00

Wyznacznikiem ceny trzody chlewnej na rynku polskim są notowania ceny na rynku niemieckim. Od okresie letnim cena trzody chlewnej na rynku niemieckim utrzymywała się na poziomie 2,30-2,50 euro/kg. Aktualnie cena spadła i wynosi 2,10 euro/kg (dane na dzień 11.10.2023r.).

Dużym zagrożeniem dla producentów trzody chlewnej jest choroba zakaźna Afrykański pomór świń (ASF). Pierwsze ognisko tej choroby odnotowano w Polsce w 2014 roku. W 2023 roku stwierdzono wystąpienie 27 ognisk choroby ASF u świń domowych oraz 11 ognisk u dzików (stan na dzień 29.09.2023r.).

W związku z występowaniem ASF w Polsce na terytorium kraju zostały wyznaczone obszary objęte ograniczeniami I, II, III. Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 sierpnia 2021r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń* w obszarach tych obowiązują ograniczenia w możliwości przemieszczania świń, mięsa wieprzowego i innych produktów pozyskanych od świń oraz dzików i ich mięsa.

W powiecie jędrzejowskim żadna z gminy nie jest objęta ograniczeniami. Najbliższe ognisko ASF znajduje się w odległości 73km (w linii prostej) od granic powiatu jędrzejowskiego, tj. w miejscowości Pakosław, gmina Iłża, powiat radomski, województwo mazowieckie.

Średnia cena mleka w mleczarniach obsługujących powiat jędrzejowski przedstawia tabela 12.

Tab. 12 Średnia cena mleka w mleczarniach obsługujących powiat jędrzejowski

[Źródło: Świętokrzyska Izba Rolnicza]

Rok	Średnia cena (netto) mleka [zł/l]
IV kwartał 2022	2,47
październik 2023	1,99

IV. Struktura obszarowa gospodarstw

Zgodnie z Ogłoszeniem Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 18 września 2023r. – średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w województwie świętokrzyskim wynosi 6,05 ha, natomiast dla porównania w kraju – 11,42 ha.

W powiecie jędrzejowskim przeważają gospodarstwa o powierzchni 2,1-5 ha, które stanowią 33,9% wszystkich gospodarstw. Gospodarstwa duże o powierzchni powyżej 30 ha stanowią jedynie 3,3%. Strukturę obszarową gospodarstw w powiecie jędrzejowskim przedstawia tabela 13.

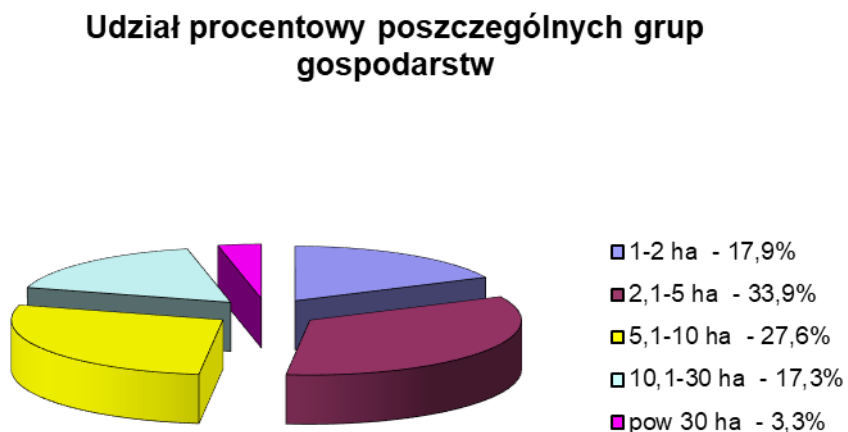
Tab. 13 Struktura obszarowa gospodarstw

[Źródło: BP ARiMR w Jędrzejowie]

Liczba gospodarstw				
1-2 ha	2,1-5 ha	5,1-10 ha	10,1-30 ha	pow. 30ha
1651	3132	2552	1600	304

Udział procentowy poszczególnych grup gospodarstw w powiecie jędrzejowskim przedstawiono na wykresie 4.

Wykres 4

V. Działania pomocowe dla rolników

[Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – www.minrol.gov.pl]

Największy pozytywny wpływ członkostwa w UE na polskie rolnictwo odnotowuje się w odniesieniu do wartości wsparcia bezpośredniego, które przekłada się na wzrost dochodu gospodarstw rolnych i ograniczenie barier finansowych warunkujących procesy restrukturyzacyjne i modernizacyjne. Duże znaczenie w tym zakresie ma wsparcie procesów modernizacji i restrukturyzacji w ramach 2 filara Wspólnej Polityki Rolnej w tym PROW 2007-2013, PROW 2014-2020 oraz obecnie PROW 2021-2027.

Wykaz płatności oraz stawki obowiązujące w 2023 roku przedstawia tabela 14.

Tab. 14 Wykaz płatności oraz stawki obowiązujące w 2023 roku

Lp.	Wykaz płatności	Stawka płatności [zł/ha]
1.	Podstawowe wsparcie dochodów	502,35
2.	Płatność redystrybucyjna	180,96
3.	Płatność dla młodych rolników	280,33
4.	Wsparcie dochodów związane z produkcją do zwierząt:	
	- płatność do krów	439,41
	- płatność do bydła	343,46
	- płatność do owiec	116,44
	- płatność do kóz	47,84
5.	Wsparcie dochodów związane z produkcją roślin:	
	- płatność do buraków cukrowych	1391,96
	- płatność do chmielu	1985,54
	- płatność do lnu	463,10
	- płatność do konopi włóknistych	134,35
	- płatność do pomidorów	2047,34
	- płatność do truskawek	1237,42
	- płatność do ziemniaków skrobiowych	1501,05
	- płatność do roślin pastewnych	471,53
	- płatność do roślin strączkowych na nasiona	823,91
6.	Schematy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (ekoschematy)	
	- obszary z roślinami miododajnymi	1245,01
	- prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin	1351,46
	- retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych	291,58
	- rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi	102,00 – 510,00
	- dobrostan zwierząt	Stawka uzależniona od wybranej praktyki

Wprowadzono również płatności finansowane z budżetu krajowego, tj. uzupełniającą płatność podstawową (stawka 77,97 zł/ha) oraz płatność niezwiązana do tytoniu (stawka 3,08 zł/ha).

Kurs euro ogłoszony przez Europejski Bank Centralny według którego obliczone zostały stawki płatności bezpośrednich na rok 2023 wynosi 4,6283 zł za 1 EUR i jest niższy od ubiegłorocznego (4,8483 zł za 1 EUR).

1. Dopłaty dla rolników [Źródło: ARiMR BP w Jędrzejowie]
Liczba wniosków o przyznanie płatności do gruntów rolnych z podziałem na płatności uzupełniające

Tab. 15 Zalesienia gruntów rolnych – lata 2007-2013, 2014-2020, 2021-2027

Wnioski złożone (nowe)		Wnioski (nowe) dla których wydano decyzje		
2007 rok				
Liczba		Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
56		39	419282,90	57,67
2008 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	
38	364235	20	178345	30,5/102,54*
2009 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
41	418 848	39	413 877	55,20
2010 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
37	302 148,80	35	288 644,80	40,20
2011 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
47	449 216,00	41	378 642,00	46,75
2012 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
45	346 232,00	41	292 887,00	42,45
2013 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
15	109 395	15	109 395	15,22
2014 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
5	32877,80	5	32877,80	4,19
2015 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
23	brak danych	18	56990,02	7,86
2016 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
15	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
2017 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
17	101592,53	17	101592,53	12,66
2018 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
10	brak danych	6	36685,20	4,31
2019 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
8	42725,71	8	42725,71	3,40
2020 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
2	19975,19	brak danych	brak danych	1,61
2021 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
2	45776,33	2	45776,33	3,80
2022 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
3	13762,50	2	13762,50	0,93
2023 rok				
Liczba	Kwota PLN	Liczba	Kwota PLN	Powierzchnia [ha]
3	-	0	0	0

** powierzchnia odzwierciedla wielkość zalesień zrealizowanych na terenie powiatu jędrzejowskiego przez beneficjentów, którzy złożyli wnioski w innych biurach powiatowych ARiMR.*

Tab. 16 Płatności do gruntów rolnych – lata 2007-2013, 2014-2020, 2021, 2022

ONW – obszar niekorzystnych warunków

PZ – płatność zwierzęca

Liczba wniosków złożonych	Liczba wniosków ONW	Liczba wniosków zawierających PZ	Liczba wniosków zawierających płatności z tytułu do roślin pastewnych	Liczba wniosków zawierających płatności cukrowe	Liczba wniosków zawierających płatności z tytułu owoców miękkich	Liczba wniosków zawierających płatności z tytułu owoców i warzyw	Liczba wniosków zawierających płatności do uprawy roślin strączkowych	Kwota płatności OB
2007 rok								
10485	4748	4317	brak danych	1	-	-	brak danych	41 925 984,61
2008 rok								
10326	4637	4216	brak danych	1	60	3	brak danych	brak danych
2009 rok								
10199	4685	4378	brak danych	1	56	3	brak danych	60382534,27
2010 rok								
10040	4573	4359	brak danych	0	50	6	brak danych	64261 012,95
2011 rok								
9854	4351	3993	brak danych	1	49	1	brak danych	71456974,17
2012 rok								
9776	4390	3833	brak danych	1	63	5	brak danych	75089283,00
2013 rok								
9723	4367	3800	brak danych	1	58	5	brak danych	76931145,00
2014 rok								
9695	4365	0	brak danych	1	51	6	brak danych	73650000,00
2015 rok								
9651	4369	0	brak danych	0	78	0	brak danych	78950441,00
2016 rok								
9650	4327	0	brak danych	0	78	3	brak danych	brak danych
2017 rok								
9612	4308	2960	1473	0	38	1	1797	76528112,00
2018 rok								
9548	4286	2747	1390	0	54	0	1504	76045983 – OB 4620972 - ONW
2019 rok								
9381	5299	2603	1205	0	55	3	1277	77402931 – OB 5979081 - NW
2020 rok								
9315	5278	1156	625	0	55	1	687	77841 221
2021 rok								
9105	4241	2224	1046	0	42	6	1176	78855 414
2022 rok								
8911	4152	2082	1015	0	35	16	1283	-

Tab. 17 Płatności do gruntów rolnych w 2023 roku

ONW – obszar niekorzystnych warunków

PZ – płatność zwierzęca

Liczba wniosków złożonych	Liczba wniosków ONW	Liczba wniosków zawierających płatności do zwierząt (krów, bydła, owiec, kóz)	Liczba wniosków zawierających płatności do ekoschematów
8744	4054	2344	2327

Tab. 18 Program rolnośrodowiskowy - lata 2007-2013, 2014-2020, 2021-2027

Rok	Liczba wniosków	Kwota PLN
2007	582	1 940 088,37
2008	692	2 320 497,98
2009	766	2562713,00
2010	794	2830464,89
2011	694	2637 935,20
2012	568	2464 184,58
2013	527	2373 172,00
2014	485	2137472,62
2015	404	1827815,00
2016	299	1421739,30
2017	192	1086253,66
2018	136	894080,06
2019	132	997409,95
2020	127	916625,99
2021	119	1128 157
2022	131	1242 646
2023	115	0

2. Zwrot podatku akcyzowego

Rolnicy mają możliwość odzyskania części pieniędzy wydanych na olej napędowy używany do produkcji rolniczej. Od 1 sierpnia 2023 roku rolnicy mogą składać wnioski o zwrot akcyzy za paliwo rolnicze, na nowych zasadach. Rozszerzono grono rolników, którzy mogą ubiegać się o dopłaty do paliw oraz podwyższono stawkę zwrotu akcyzy.

Stawka zwrotu podatku akcyzowego do 1 litra oleju napędowego została określona na poziomie:

- 2zł/1 litr ON dla małych i średnich gospodarstw na podstawie faktur zakupu ON w okresie 01.02.2023r.-31.07.2023r.,
- 1,46zł/1 litr ON dla dużych przedsiębiorstw rolnych, na podstawie faktur zakupu ON w okresie 01.02.2023r.-31.07.2023r.,
- 1,20zł/1 litr ON dla wszystkich gospodarstw i przedsiębiorstw rolnych posiadających w 2022r. świnię, owcę, kozy i konie na podstawie faktur zakupu ON w okresie 01.08.2022r.-31.01.2023r.

Dotacje będą wypłacane do wysokości dostępnego limitu, w kwotach nie wyższych niż iloczyn oleju napędowego zakupionego przez producenta rolnego, wynikającej z faktur

VAT, i stawki zwrotu podatku na 1 litr oleju napędowego, obowiązującej w dniu złożenia wniosku o zwrot podatku. Dodatkowy limit z tytułu posiadania w 2022 r. świń, owiec, kóz i koni ustalany jest według stawki zwrotu podatku aktualnej na dzień wyliczenia.

Dla porównania w roku 2022 stawka zwrotu podatku akcyzowego wynosiła 1,00zł/1 litr ON.

3. Program azotanowy

W związku z wejściem w życie ustawy Prawo wodne, na obszarze całego kraju obowiązuje od 27 lipca 2018r. „*Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu*”.

Celem Programu działań jest zmniejszenie zanieczyszczenia wód, spowodowanego nawożeniem użytków rolnych nawozami naturalnymi, tj. gnojówka, gnojowica, obornik, zawierającymi związki azotu oraz zapobieganie dalszym zanieczyszczeniom tego rodzaju.

Program ten zobowiązuje wszystkie podmioty prowadzące produkcję rolną do prowadzenia jej w taki sposób, aby zapobiegać zanieczyszczeniu wód azotanami. Program nakłada na właścicieli gospodarstw obowiązek prowadzenia dokumentacji związanej z: ewidencją nawożenia nawozami zawierającymi azot, zawieraniem umów w przypadku przekazywania nawozów naturalnych, obliczeniami maksymalnych dawek azotu lub prowadzenia planów nawożenia azotem. Wszystkie gospodarstwa mają też obowiązek przestrzegania zasad dotyczących stosowania nawozów zawierających azot, tj:

- terminy stosowania nawozów,
- okresy, kiedy rolnicze wykorzystanie nawozów jest niewłaściwe,
- stosowanie nawozów na terenach o dużym nachyleniu,
- rolnicze wykorzystanie nawozów na gruntach zamrzniętych, zalanych wodą, nasyconych wodą lub pokrytych śniegiem,
- nawożenie w pobliżu cieków naturalnych, zbiorników wodnych,
- przestrzeganie wysokości dawek azotu w nawozach naturalnych i mineralnych warunkujących ich odpowiednie wykorzystywanie przez rośliny uprawne, nie powodujące zagrożenia zanieczyszczeniem wód,
- zabezpieczenia miejsc do przechowywania odchodów zwierzęcych (nawozów naturalnych) oraz odcieków z przechowywanych kiszzonek.

Kontrolą przestrzegania programu azotanowego zajmuje się Inspekcja Ochrony Środowiska. Pracownicy ARiMR również będą kontrolować przestrzeganie *Programu działań* w ramach zasady wzajemnej zgodności, na podstawie której wypłacane są płatności obszarowe.

31 stycznia 2023r. Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie „*Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu*”, wprowadzona została aktualizacja Programu. Konieczność aktualizacji Programu działań wynika z potrzeby zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych i uwzględnia zmiany zachodzące w rolnictwie. Nowelizacja polegała m.in. na usunięciu wątpliwości natury legislacyjnej, przeniesieniu niektórych przepisów z ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu do ustawy Prawo wodne oraz ujednoliceniu stosowanej terminologii. Nowy,

zaktualizowany Program obowiązuje od 8 lutego 2023 roku.

4. Dofinansowanie do wapnowania gleb

Od 1 sierpnia 2019r. ruszył „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie”. Celem programu jest wsparcie działań środowiskowej regeneracji gleb zakwaszonych poprzez ich wapnowanie. W ramach programu udzielane są dotacje do zakupu nawozów wapniowych (wapna nawozowego lub środka wapnującego). Program zaplanowany jest na lata 4 lata, i kończy się 2023 roku. Wnioski można składać do 31.10.2023r.

Beneficjentami końcowymi programu są rolnicy posiadający użytki rolne o powierzchni nieprzekraczającej 75 ha, w których pH gleby jest równe lub niższe niż 5,5. Dofinansowanie na wapno nawozowe lub środek wapnujący do danej działki rolnej można uzyskać raz na 4 lata.

Dofinansowanie udzielane jest przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska. Wnioski o dofinansowanie należy składać do Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej właściwej dla położenia gruntu.

Dotacja do zakupu wapna uzależniona jest od powierzchni gospodarstwa i wynosi:

- do 300 zł/t czystego składnika odkwaszającego (CaO oraz CaO+MgO) dla gospodarstw o powierzchni nieprzekraczającej 25 ha użytków rolnych,
- do 200 zł/t czystego składnika odkwaszającego (CaO oraz CaO+MgO) dla gospodarstw o powierzchni powyżej 25 ha, ale nieprzekraczającej 50 ha użytków rolnych,
- do 100 zł/t czystego składnika odkwaszającego (CaO oraz CaO+MgO) dla gospodarstw o powierzchni powyżej 50 ha, ale nieprzekraczającej 75 ha użytków rolnych.

VI. Leśnictwo

Informacja ogólna na temat powierzchni i gleb leśnych

Lasy na terenie powiatu jędrzejowskiego zajmują powierzchnię 25035ha, co przy powierzchni ogólnej powiatu wynoszącej 125 696 ha stanowi 19,92%. Ten dość niski procent lesistości, w stosunku do całego województwa świętokrzyskiego (28,4%) i kraju (29,6%) wynika z faktu, iż to właśnie m.in. na terenie naszego powiatu znajdują się gleby o klasie bonitacyjnej wyższej niż przeciętna dla województwa. Sytuacja ta stwarza lepsze warunki dla produkcji rolnej niż produkcji leśnej.

Struktura własności

Struktura własności lasów na terenie naszego powiatu stawia na 1 pozycji lasy własności Skarbu Państwa, których powierzchnia wynosi 15624 ha. Stanowi to 62,41% wszystkich lasów rosnących w powiecie jędrzejowskim. Znaczna część lasów własności Skarbu Państwa znajduje się w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu.

We władaniu osób fizycznych, wspólnot gruntowych spółdzielni i innych podmiotów znajduje się 9411ha lasów z czego osób fizycznych 8194ha (86,98%). Szczegółowy wykaz, w rozbiciu na gminy przedstawia poniższa tabela 19.

Tab. 19 Wykaz powierzchni leśnej na terenie powiatu (stan na 01.01.2023r.)

Wykaz powierzchni leśnej na terenie powiatu jędrzejowskiego			
Nazwa	Pow. lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa [ha]	Pow. lasów własności Skarbu Państwa[ha]	Razem
Imielno	622	508	1130
Sędziszów miasto	29	1	30
Sędziszów gmina	987	1435	2422
Oksa	594	1272	1866
Nagłowice	592	2264	2856
Małogoszcz miasto	65	5	70
Małogoszcz gmina	2401	1660	4061
Wodzisław miasto	16	64	80
Wodzisław gmina	635	1613	2248
Sobków	1476	1902	3378
Słupia Jędrzejowska	480	981	1461
Jędrzejów miasto	0	3	3
Jędrzejów gmina	1514	3913	5430
Razem powiat	9411	15624	25035

Struktura lasu

Dominującym gatunkiem lasotwórczym w naszym powiecie jest Sosna pospolita której udział w drzewostanach wynosi 73,3%. Pozostałe gatunki mają mniejsze znaczenie i ich udział powierzchniowy przedstawia się następująco: Dąb – 10,3%, Olsza – 7,3%, Brzoza – 2,4%, Jodła – 2%, Buk – 2%, Modrzew – 1,6%, Świerk – 0,3%, pozostałe – 0,8%.

Jeśli chodzi o siedliska na których rosną nasze lasy, to są zróżnicowane pod kątem własności. W lasach stanowiących własność Skarbu Państwa dominują siedliska lasowe których udział wynosi 54,0%, następnie siedliska borowe – 39,9% oraz olsowe - 6,1%. Znaczna powierzchnia siedlisk lasowych pozwala na przeprowadzenie przebudowy drzewostanów z jednogatunkowych na wielogatunkowe i w następstwie produkcji lepszej jakości drewna. Ponadto przebudowane drzewostany są odporniejsze na szkodliwe czynniki abiotyczne, biotyczne i antropogeniczne.,0

W strukturze lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa dominują natomiast siedliska borowe, głównie siedliska boru świeżego i boru mieszanego świeżego. Wynika to z faktu, iż uprawy leśne zakładane były na najsłabszych klasach ziemi.

Analizując powyższe należy stwierdzić, że lasy w powiecie jędrzejowskim rosną na siedliskach lepszych niż na terenie pozostałej części województwa świętokrzyskiego. Dla przykładu można porównać chociażby sąsiedni, największy w województwie powiat kielecki, gdzie dominują głównie słabsze siedliska borowe.

Zagrożenia

Dość istotnym zagadnieniem, które należy widzieć przez pryzmat nie tylko naszego powiatu jest ochrona lasu przed takimi zagrożeniami jak zanieczyszczenie powietrza różnymi toksycznymi związkami, czy też szkodnikami i chorobami lasu. Jeśli chodzi o zanieczyszczenia - z problemem tym boryka się cały świat i tylko globalne rozwiązania mogą przynieść wymierne efekty. Nie znaczy to jednak, że nie należy tym problemem zajmować się na szczeblu powiatu, czy gminy, gdyż tylko trudna praca u podstaw w dziedzinie ochrony środowiska zapewnić może polepszenie warunków w których zdrowo żyć będą ludzie oraz prawidłowo rozwijać się będzie roślinność. Działania wykonywane na różnych szczeblach przyniosły już zresztą pierwsze efekty w poprawie stanu środowiska naturalnego. Nie notuje się już masowego wysychania drzewostanów. Natomiast zauważa się zwiększenie liczebności owadów należących do grupy owadów pierwotnych. Zwłaszcza w drzewostanach w których nie prowadzi się działań profilaktycznych. Objęte nadzorem Starosty lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa są cały czas monitorowane, przez pracowników tut. Urzędu i w przypadku niepokojących sygnałów podejmowane są działania mające na celu zminimalizowanie zagrożenia. Do tych działań należą głównie informowanie właścicieli i wskazywanie prawidłowości wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych (czyszczeń, trzebieży). Właściwe wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych powoduje zwiększenie odporności drzewostanów przed niekorzystnymi czynnikami biotycznymi w szczególności owadami oraz abiotycznymi (wiatr, śnieg). W bieżącym roku pracownicy prowadzą monitoring lasów pod kątem występowania kornika ostrozębnego. Aktualnie szkody od tego owada mają charakter jednostkowy, jednakże populacja ma charakter rozwojowy i drzewostany muszą być pod stałą kontrolą. Zaniechanie kontroli może prowadzić do zamierania całych drzewostanów i dużych szkód ekonomicznych. Problemem również stał się chrząszcz z rodziny żukowatych. Jego rozrastająca się populacja wymusiła na służbach leśnych podjęcie działań zwalczających. I tak w roku 2021, miesiącu maju i czerwcu dokonano zabiegów chemicznych drogą lotniczą lasów o powierzchni 811ha (w tym ok. 75ha lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa) położonych w obrębie Sielec i Zielonki. Koszt zabiegu został sfinansowany przez Nadleśnictwo Jędrzejów. W roku bieżącym sytuacja jest nadal monitorowana.

Dużym zagrożeniem dla lasu jest również człowiek i powodowane przez niego pożary, które niweczą pracę wielu pokoleń ludzi oraz niszczą las i wiele organizmów w nim żyjących. W ostatnich latach w powiecie jędrzejowskim zanotowano kilka pożarów w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa, na ogół o pow. nieprzekraczającej 1,00ha. Natomiast dużym problemem w ostatnim czasie stało się wykorzystanie lasu do nielegalnej jazdy pojazdami terenowymi oraz kładami. Z taką sytuacją pracownicy tut. urzędu mieli do czynienia w roku 2021 w miejscowości Krzelów. Mieszkańcy tej miejscowości zwrócili się

Starosty Jędrzejowskiego o podjęcie działań w kwestii zlokalizowania na terenie ich lasów toru do jazdy terenowej. Wyniku przeprowadzonej wizji ustalono iż dokonano wykroczeń wynikających z ustawy o lasach i przekazano sprawę policji informując o możliwości popełnienia wykroczenia. Aktualnie poza kładami problemem stają się również jazda konna po nie wyznaczonych trasach, szczególnie w trakcie wykonywania prac gospodarczych oraz w trakcie prowadzenie polowań. Dotyczy to w szczególności gminy Sobków.

Bardzo dużo szkody czynią również niekorzystne czynniki abiotyczne o dużym nasileniu. W ostatnim dziesięcioleciu mieliśmy do czynienia z kilkoma zjawiskami, a mianowicie: w styczniu 2010r. powstała gołoledź dokonała ogromnych zniszczeń w drzewostanach wszystkich klas wieku na terenie gmin Jędrzejów, Sędziszów oraz Słupia Jędrzejowska. Usuwanie skutków w/w zniszczeń trwa do dnia dzisiejszego a wyrównanie strat przyrodniczych będzie trwało kilkanaście lat.

W roku 2011 w miesiącu lipcu mieliśmy do czynienia ze szkodami powstałymi od silnego wiatru. Miało to miejsce na terenie gminy Małogoszcz, gdzie zniszczeniu uległo ok. 1500m³ drewna. W większości straty powstały w lasach należących do Wspólnoty Gruntowo-Leśnej w Małogoszczu. W wyniku zniszczeń usunięto całkowicie drzewostan na powierzchni 2ha i wiosną 2012r. ponownie wprowadzono roślinność leśną. Pozostałe szkody miały charakter jednostkowy lub kępowy i zostały usunięte do końca 2011r.

W roku 2012r. ponownie znać dały o sobie niekorzystne czynniki abiotyczne i w nocy z 6 na 7 sierpnia nawałnica spowodowała szkody w drzewostanach położonych głównie na terenie gminy Sobków i Jędrzejów oraz w mniejszym stopniu na terenie gminy Nagłowice i Sędziszów. Najbardziej ucierpiały drzewostany położone w miejscowości Lasków, Podchojny, Przysław, Brynica Sucha, Miąsowa, Brzegi i Sokołów Dolny. W przypadku drzewostanów o powierzchni ok. 15ha musiało nastąpić ich całkowite usunięcie i ponowne wprowadzenie roślinności leśnej. Łącznie uległo zniszczeniu ok. 3500 m³ - 4000 m³ drewna. Aktualnie zniszczone drzewostany zostały niemal całkowicie usunięte i na pow. ok. 90% zostały założone uprawy leśne.

W 2016 roku ponownie od silnego wiatru ucierpiały drzewostany naszego powiatu. W miesiącu czerwcu silnie wiejący wiatr dokonał zniszczeń drzewostanów rosnących na terenie gminy Nagłowice i Jędrzejów. Najbardziej ucierpiały drzewostany w miejscowościach Warzyn Drugi, Deszno, Przysów, Chorzewa, Cierno Żabieniec, Lasków, Mniszek. Zniszczeniu uległo ok. 1500 m³ drewna w II i III klasie wieku.

W 2021 roku silnie wiejący wiatr uszkodził drzewostany zlokalizowane w miejscowości Niegosławice. Zniszczeniu uległo ok. 90ha drzewostanów w III i IV klasie wieku. Aktualnie trwa usuwanie połamanych i wywróconych drzew.

Natomiast w roku bieżącym nie odnotowano większych strat w drzewostanach. Uszkodzenia od wiatru miały charakter jednostkowy, sporadycznie grupowy.

W ramach dotacji celowej corocznie otrzymywanej z Budżetu Państwa tut. Urząd przekazuje przyznane środki na pokrycie kosztów związanych z zagospodarowaniem lub odnowieniem drzewostanów między innymi uszkodzonych w wyniku niekorzystnych czynników abiotycznych. W roku obecnym tut. Urząd otrzymał dotację w wysokości 5000zł. Na dzień dzisiejszy przedmiotowe środki finansowe nie zostały wykorzystane, ze względu na brak złożonych wniosków.

Ponadto las ulega dewastacji z powodu rabunkowej gospodarki człowieka. Sytuacja taka wystąpiła na terenie naszego powiatu w latach 1991 - 1995. Bardzo liberalna ustawa o lasach doprowadziła do nadmiernych wyrębów a nawet w niektórych przypadkach do dewastacji lasów. Proceder ten zahamowało dopiero zarządzenie Wojewody z 1995r. które nakładało na właścicieli lasów obowiązek legalizowania pozyskanego drewna, a różnym służbom leśnym dawało możliwość kontroli firm zajmujących się obrotem i obróbką drewna. W 1998r. obowiązek legalizacji drewna został wprowadzony na stałe rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa.

W roku 2022 pracownicy tut. Urzędu zalegalizowali w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa 5873szt. drewna dłużycowego o masie 3523m³ oraz 2518szt. stosów o masie 10072m³.

Zgodnie z ustawą o lasach gospodarkę w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa prowadzi się w oparciu o uproszczone plany urządzania lasów. Na terenie naszego powiatu uproszczonymi planami urządzania lasu oraz inwentaryzacją stanu lasu na dzień 01.01.2023r. objęte jest 3950ha lasów. Stanowi to 41,97% powierzchni lasów nad którymi nadzór sprawuje Starosta Jędrzejowski. Tak niski wskaźnik podyktowany jest barakiem środków finansowych w latach 2003-2008 oraz 2016-2018.

W ostatnich latach sytuacja uległa poprawie i w roku 2021 wykonano plany na powierzchni 602,7ha. Natomiast w roku obecnym zlecono wykonanie planów na terenie całej gminy Oksa tj o pow. ok 590ha.

Jednakże mając na uwadze iż połowa lasów nie posiada aktualnych planów urządzania lasów oraz fakt iż sporządzane są one na okres 10lat, w najbliższych latach należałoby zwiększyć sporządzanie planów co najmniej trzykrotnie.

Zalesienia

W ostatnich latach dzięki instytucjom realizującym i wspierającym zalesienia gruntów rolnych corocznie zwiększa się powierzchnia gruntów leśnych. Jest to możliwe dzięki ustawom „o lasach” (z dnia 28 września 1991 roku), ustawie „o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia” (z dnia 8 czerwca 2001 roku) oraz ustawie „o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej”. W chwili obecnej obowiązujące są dwie ustawy; ustawa „o lasach” oraz ustawa „o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej”. W przypadku ustawy „o lasach” zalesienie finansowane jest z budżetu państwa i Funduszu Leśnego. Zalesienie prowadzi tutejsze Starostwo Powiatowe. Osoba chcąc zalesić składa stosowny wniosek wraz z zaświadczeniem z planu zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków przestrzennych i po pozytywnej weryfikacji może zalesiać. Natomiast nie otrzymuje ekwiwalentu za wyłączenie gruntu z produkcji rolnej. W przypadku drugiej ustawy zalesienia prowadzi Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Beneficjent w PROW 2014-2020 otrzymuje przez okres 12 lat w formie ryczałtu zwrot kosztów założenia uprawy, jej pielęgnacji i utrzymania. Wysokość zwrotu kosztów założenia uprawy leśnej uzależniona jest od składu gatunkowego, rodzaju materiału sadzeniowego, zabezpieczenia przed zwierzyną oraz ukształtowania terenu i wynosi od 4984 do 7624zł/ha.

W przypadku zabezpieczenia uprawy beneficjent może otrzymać dodatkowo 8,82zł za 1mb ogrodu lub 1132zł/ha za zabezpieczenie każdej sadzonki 3 palikami. Powyższe kwoty są wypłacane jednorazowo, w pierwszym roku po wykonaniu zalesienia. Poza wsparciem na zalesianie beneficjent przez pierwsze 5 lat otrzymuje premię pielęgnacyjną. Jest to płatność zryczałtowana, uwzględniająca koszty prac pielęgnacyjnych w szczególności wykaszanie roślinności zielnej, formowanie drzew, usuwanie zbędnych domieszek itp. Wysokości premii pielęgnacyjnej uzależniona jest od konfiguracji terenu i wynosi: teren o korzystnej konfiguracji - 1075zł/ha/rok, teren o nachyleniu powyżej 12° - 1237zł/ha/rok. Poza wsparciem na zalesianie oraz premią pielęgnacyjną Beneficjent który posiada co najmniej 25% dochodów z rolnictwa otrzymuje przez okres 12lat 1215zł/ha/rok. W roku poprzedzającym planowane zalesienie Wnioskodawca składa w terminie od 1 czerwca do 31 lipca wniosek o zalesieniu gruntu rolnego. Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku i określeniu punktacji wniosek w dniu 1 października jest umieszczany na liście z kolejnością przysługiwania wsparcia na zalesienie. Zalesienie dokonywane jest wiosną następnego roku. Wszelkie wytyczne dotyczące składu gatunkowego oraz prac związanych z prowadzeniem uprawy zawarte są w planie zalesienia sporządzonym przez właściwego ze względu na położenie grunty nadleśniczego. W okresie pierwszych 5 lat od założenia uprawy beneficjent jest zobowiązany do wykaszania zbędnej roślinności z uprawy, usuwania zbędnych domieszek oraz dokonywania poprawek. Założone uprawy w czwartym lub piątym roku podlegają ocenie udatności a następnie przekwalifikowaniu. Dokonuje tego Starosta właściwy ze względu na położenie gruntu.

W roku obecnym ocenie podlegają uprawy założone wiosną 2019 roku. W wyniku oględzin, 10 upraw spełniało kryteria uprawy udanej i zostało przekwalifikowane na grunt leśny. Ocena odbywała się we wrześniu i październiku.

Na terenie naszego powiatu, pomimo dużego wsparcia do gruntów rolnych w dalszym ciągu występuje zjawisko odłogowania gruntów. Sytuacja taka ma miejsce zwłaszcza w gminach, które w swoich planach zagospodarowania przestrzennego nie posiadają gruntów przeznaczonych do zalesienia. W gminach posiadających tereny przeznaczone do zalesienia, najczęściej takie grunty są zalesiane. Ponadto dostrzegając potrzebę wprowadzania zalesień służących przede wszystkim ochronie gleby, wód i całego środowiska naturalnego przystąpiono w naszym kraju, z inicjatywy MOŚZNiL oraz Instytutu Badawczego Leśnictwa do opracowania koncepcji zwiększania lesistości kraju. W wyniku prowadzonych prac w 1996r. został zatwierdzony przez Radę Ministrów Krajowy program zwiększania lesistości. Program zakłada zwiększenie lesistości naszego kraju do 30% w roku 2020 oraz 33% w roku 2050. Również na terenie naszego powiatu są położone gminy w których powiększenie areалу gruntów leśnego użytkowania jest preferowana. Do gmin takich zaliczane się przede wszystkim Sobków i Małogoszcz. Na dzień dzisiejszy zalesienie w powyższych gminach jest znacznie utrudnione, gdyż znaczna liczba gospodarstw złożyła wnioski o dofinansowanie w ramach ONW oraz innych działań przewidzianych w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz 2021-2027 i zarazem zobowiązała się do utrzymania użytków rolnych w niezmienionym areale przez okres 5 lat. Ponadto wyłączono ze wsparcia trwałe użytki zielone, grunty położone na obszarach Natura 2000.

Reasumując, należy stwierdzić, że najistotniejszym elementem polityki leśnej na terenie naszego powiatu jest zwiększenie areału gruntów leśnych poprzez dofinansowania zalesień gruntów nie stanowiących własności Skarbu Państwa oraz dalsza stała poprawa stanu środowiska naturalnego. Działania takie na władzach samorządowych wymusza konieczność stworzenia coraz lepszych warunków bytowania mieszkańców a także ochrona ginących gatunków zwierząt i roślin, których cała gama występuje na terenach leśnych powiatu jędrzejowskiego.

Aktualnie w związku z brakiem środków finansowych pochodzących z funduszu leśnego i przeznaczonych na zalesianie działania prowadzone przez ARiMR są jedyną możliwością otrzymania wsparcia finansowego na zalesianie gruntów rolnych. Pomimo znacznego wsparcia finansowego przewidzianego na powyższe działanie obserwujemy spadek zainteresowania zalesianiem. Spowodowane jest to zaostrzonymi kryteriami dostępu pomocy (wniosek musi otrzymać min. 6pkt) oraz krótszym okresem wypłacania premii zalesieniowej gdyż w nowej perspektywie wypłacana jest przez okres 12lat.

W wyniku zalesień prowadzonych w ramach PROW 2014-2020 przez ARiMR – BP Jędrzejów ilość złożonych wniosków wynosiła odpowiednio: w roku 2020 – 2 wnioski, w roku 2021 – 2 wnioski, w roku 2022 – 3 wnioski i w roku 2023 – 3 wnioski.

Powiat jędrzejowski, choć jest powiatem, w którego strukturach rolnictwo jest na razie gałęzią dominującą, to jednak i tu przejmowane są ogólnopolskie tendencje, które nadają leśnictwu coraz większą rangę gospodarczą. W chwili obecnej widać wyraźnie duże zainteresowanie dbałością o jakość lasów już istniejących.

Na zakończenie należy stwierdzić, że wzrasta na terenie naszego powiatu świadomość społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody a w szczególności roli lasu w życiu człowieka. Wzrasta przeciętny wiek drzewostanów, ich zasobność (234 m³/ha) oraz coraz bardziej poprawia się jakość drzewostanów, z pożytkiem dla przyszłych pokoleń.

Należy również wspomnieć, iż w ramach nowelizacji ustawy o lasach z dnia 13 kwietnia 2016r. kierownik jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych za zgodą Dyrektora Generalnego może nabywać stanowiące własność osób fizycznych, osób prawnych, lub jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej grunty leśne i grunty przeznaczone do zalesienia. W związku z powyższym w przypadku sprzedaży gruntu:

1. Oznaczonego jako las w ewidencji gruntów i budynków,
2. Przeznaczonego do zalesienia określonego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
3. Objętego uproszczonym planem urządzenia lasu lub decyzją, o której mowa w art. 19 ust. 3 ustawy o lasach

Skarbowi Państwa, reprezentowanemu przez Lasy Państwowe, przysługuje z mocy prawa prawo pierwokupu.

Mając powyższe na uwadze starosta na wniosek zainteresowanego wydaje zaświadczenia określające czy nieruchomości jest objęta uproszczonym planem urządzenia lasu lub inwentaryzacją stanu lasu.

Ilość wydanych przez Starostę Jędrzejowskiego zaświadczeń w latach 2016-2023 przedstawia się następująco:

Tab. 20 Liczba wydanych zaświadczeń o objęciu nieruchomości uproszczonym planem urządzania lasu w latach 2016-2023.

Rok	Liczba wydanych zaświadczeń
2016	525
2017	717
2018	891
2019	1001
2020	1046
2021	1300
2022	1007
2023 (stan na dzień 10.10.2023)	805

VII. Podsumowanie

Powiat jędrzejowski to region typowo rolniczy. Uprawa roli jest podstawową gałęzią gospodarki dla wielu gmin. Powierzchnia gruntów rolnych stanowi 94357 ha. Grunty orne zajmują 79,7% powierzchni gruntów rolnych. Pozostałą część powierzchni gruntów rolnych stanowią: łąki i pastwiska trwałe – 12,0%, grunty rolne zabudowane – 3,7%, grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych – 1,6%, grunty pod stawami i rowami – 1,1%, sady – 0,9% oraz nieużytki – 1,0%.

W strukturze zasiewów ok 70% stanowią zboża, tj. pszenica ozima, pszenica jara, żyto ozime, pszenżyto ozime, pszenżyto jare, owies, jęczmień ozimy, jęczmień jary.

W bieżącym roku w powiecie jędrzejowskim uzyskano następujące plony w uprawie zbóż ozimych – jęczmień ozimy ok 7,2 t/ha, pszenica ozima ok 6,8 t/ha, jęczmień jary ok 3,9 t/ha, pszenica jara ok 4,0 t/ha.

W rolnictwie obok produkcji roślinnej dużą rolę odgrywa produkcja zwierzęca. W produkcji zwierzęcej dominuje trzoda chlewna, która stanowi 72,5% całej produkcji. Produkcja bydła wynosi 26,9%, natomiast owce i kozy stanowią łącznie 0,6% całej produkcji zwierzęcej. Prężnie rozwija się również chów drobiu. Dominujące gatunki drobiu w powiecie to: brojlerzy kurze, kaczki, gęsi, indyki.

W powiecie jędrzejowskim przeważają gospodarstwa o powierzchni 2,1-5 ha, które stanowią 33,9% wszystkich gospodarstw. Gospodarstwa o powierzchni powyżej 30 ha stanowią jedynie 3,3%. Gospodarstwa niskotowarowe uzyskują małą wydajność i jakość

produkcji a ich znaczenie na rynku maleje. Jakość płodów rolnych znacząco wzrasta w dużych gospodarstwach.

Literatura

1. ŚODR w Modliszewicach PZD w Jędrzejowie – „Plan działalności Powiatowego Zespołu Doradczego w Jędrzejowie”
2. Główny Urząd Statystyczny – „Wstępny szacunek głównych ziemioplodów rolnych i ogrodnich w 2023r.,
3. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – „Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2021 - 2027”; www.minrol.gov.pl,
4. Świętokrzyska Izba Rolnicza; Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Biuro Powiatowe w Jędrzejowie, Główny Inspektorat Weterynarii, Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Jędrzejowie, Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie, informacje uzyskana od rolników z terenu powiatu jędrzejowskiego.
5. Prasa rolnicza

Spis tabel:

1. Tab. 1 Zestawienie jakości gleb powiatu – wg klas bonitacyjnych
2. Tab. 2 Zbiorcze zestawienie danych dotyczące gruntów (stan na dzień 01.01.2023r.)
3. Tab. 3 Struktura zasiewów
4. Tab. 4 Średni plon w gospodarstwach rolnych powiatu jędrzejowskiego w latach 2022 i 2023
5. Tab. 5 Średni plon w gospodarstwach rolnych z uwzględnieniem powierzchni gospodarstwa
6. Tab. 6 Ceny skupu zbóż (brutto) w powiecie jędrzejowskim
7. Tab. 7 Ceny skupu słomy w powiecie jędrzejowskim
8. Tab. 8 Średnie ceny produktów ogrodnich na targowiskach
9. Tab. 9 Pogłowie i obsada zwierząt gospodarskich w powiecie jędrzejowskim
10. Tab. 10 Rodzaj i wielkość produkcji drobiu w powiecie jędrzejowskim
11. Tab. 11 Ceny skupu żywca w powiecie jędrzejowskim
12. Tab. 12 Średnia cena mleka w mleczarniach obsługujących powiat jędrzejowski
13. Tab. 13 Struktura obszarowa gospodarstw
14. Tab. 14 Wykaz płatności oraz stawki obowiązujące w 2023 roku
15. Tab. 15 Zalesienia gruntów rolnych – lata 2007–2013, 2014-2020, 2021-2027
16. Tab. 16 Płatności do gruntów rolnych – lata 2007-2013, 2014-2020, 2021-2027
17. Tab. 17 Płatność do gruntów rolnych w 2023 roku
18. Tab. 18 Program rolnośrodowiskowy – lata 2007-2013, 2014-2020, 2021-2027
19. Tab. 19 Wykaz powierzchni leśnej na terenie powiatu (stan na 01.01.2023r.)
20. Tab. 20 Liczba wydanych zaświadczeń o objęciu nieruchomości uproszczonym planem urządzania lasu w latach 2016-2023.

Spis wykresów:

1. Wyk. 1 Użytkowanie gruntów rolnych powiatu jędrzejowskiego
2. Wyk. 2 Udział procentowy obsady zwierząt gospodarskich (poza drobiem)
3. Wyk. 3 Produkcja zwierzęca w latach 2020-2023
4. Wyk. 4 Udział procentowy poszczególnych grup gospodarstw

